

KALAPUTXI

MUTRIKUKO HERRI-ALDIZKARIXA
2016ko iraila 164. zenb.

**ERIK
MENDIZABAL
ALI**

**FLORIDAKO
DANIA JAI-ALAI
FRONTOIKO
IZARRA**

SAHARA: HONDARRETAN BIZI DEN HERRIA
»»» AIRERATZE MINGOTSA
»»» MATXUAK, MUSUAK ETA ESKUMIÑAK
»»» ZENBAT DENBORA ITXARON BEHAR DUT?

LAMEAN
IKASKETAN
SARE SOZIALETAN
EROSKETAN
IKIROLA EGITEAN
FAMILIAN
LAGUN ARTEAN
JAIETAN
AISIALDIAK

LUARDO ETXEA, Sabanika aldapa, 4
943 60 30 94

IKASTAROAK

- Aurrez aurrekoak:
2, 3 edo 4 egun asteen, mailaren arabera.
- Autoikaskuntza internet bidez
- Ikastaro bereziak
(enpresak, AISA, merkatarik eta ostalaritza)
- Perfilak
(Administrazioa, Osakidetza, Hezkuntza,...)
- HABEren 1., 2., 3. eta 4. mailak
- EGA

16 urtetik gorakoentzat.
Langabetu, ikasle eta gurasoek
MATRIKULA ERDIA.
Amaieran **BEKAK** denentzat.
(Baldintzak betez gero)

Matrikulaldia: irailaren 28ra arte
09:00 - 13:00 / 16:30 - 19:30
(19ra arte arratsaldez bakarrik)

Informa zaitez Udal Euskaltegian!

Aliprox

DENDABERRI
autozerbitzua

GURE BEZEROENGANDIK BETI HURBIL

- Okindegia
- Fruitategia
- Harategia
- Urdaitegia
- eta beste...

**ASTEAZKEN
ETA
OSTIRALETAN
EROSKETAK
ETXERA
ERAMATEKO
AUKERA**

Telf.: 943 60 36 11 - San Agustin, 10

Medikuak, anbulantziak, botikak

Larrialdiak	943 46 11 11
Anbulatorioa	943 60 43 00
DYA zentrala	943 46 46 22
Mendaroko ospitala	943 03 28 00

Zaintzako botikak:

Lasuen-Elezgarai (Mutriku).....	943 19 50 26 / 626 611 392
Apraiz (Mutriku).....	943 60 32 50 / 630 05 50 97
Zalduegi (Deba)	669 26 22 01
Burgoa (Deba)	667 33 88 90
Etxeberria (Elgoibar).....	943 74 01 40
Garitaonaindia (Elgoibar).....	943 74 11 77
Yudego (Elgoibar)	943 74 12 93
Barrenetxea-Etxeberria (Elgoibar)	943 74 12 77

Udala, zerbitzuak...

Udaletxea	943 60 32 44
Udaltzaingoa	943 60 70 48
.....	679 16 25 00
Gizarte Ongizatea	943 19 50 81
Zaharren Egoitza	943 60 38 71
Turismo bulegoa	943 60 33 78
Bake Epaitegia	943 60 70 49
Kirolegia	943 60 31 75
Liburutegia	943 60 41 82
Miruaiz Frontoia	943 60 41 91
Ur partzuergoa	902 30 22 22
Zakarrak eta traste zaharrak	943 70 07 99
Anai Arte	943 60 34 10

Irakaskuntza

Goizeko Izarra ikastola	943 60 36 75
San Miguel ikastetxea	943 60 31 95
Mutrikuko Institutua	943 60 35 45
Udal euskaltegia	943 60 30 94
Udal Musika eskola	943 60 37 80
Haur eskola publikoa	943 60 41 19

Garraio zerbitzuak

Ansola Taxia	638 672 383
Anton Taxia	666 221 999
Xabi Taxia	656 289 026
Lurraldebus	943 41 52 08
Pesa autobusak	902 10 12 10
Bizkaibus.....	902 22 22 65
EuskoTren.....	902 54 32 10
Loiuko aireportua	905 50 50 05

Bestelakoak

Parrokia	943 60 39 87
Bikario etxea	943 60 39 88
Sta Katalina eliza	943 60 34 42
Kofradia	943 60 32 00
Posta zerbitzua	943 60 30 44

ERRAUSTEGIA ETA KARTZELA

Beti pentsatu izan dut komunikabideetan eta oro har gizartean bolo-bolo dabilzan gaiak itsasertzera iristen diren olatuak bezalakoak direla. Indar gehiagorekin edo gutxiagorekin iristen dira, maizago edo tarteka, energia lortzeko erabiltzen dira edo guk sorturiko dike erraldoien aurka puskatzen dira, laguntza eske idatzitako papertxoak ekartzen dizkigute botilan barnean sartuta edo besterik gabe zaborra ekartzen digute, eta noski, batzuek oso ondo surfeatzen dituzten bitartean beste batzuk ito egiten dira beraren zurrumbiloetan, eta olatu batek bestea ordezkatu ohi du.

Aurtengo udan ere iritsi zaizkigu olatu batzuk gure kostaldera. Uda hasieran errauskailuaren gaia izan genuen bolo-bolo, Gipuzkoa zutik jarri zuen enbatak ez zuen errauskailuaren dikea botatzea lortu, eta errauskailua egin egingo da. Ekaitz ondorengo festa garaian, barealdia beste zoritxarreko olatu batek astindu zuen, Iruñean batez ere, baina ez Iruñean bakarrik, eraso sexistez ari naiz. Lotsa sentitu genuen eta dugu gizonetako eta gizaki bezala, eta elkarretaratze eta salaketa masiboak egin diren arren, olatu mota hauek sortu ohi diren itsasertzek oraindik gaian busti gabe darraite. Eta olatuz olatu, titularrez titular, Rioko Olinpiar Jokoek eta hauteskunde eta Otegiren inabilitatze kasuak irentsi zituzten aurrekoen uhinak.

Azken hauei duten garrantzia kendu gabe, aurrena zerrendaturiko biak aipatu nahi nituzke: eraso sexistak eta zaborren auzia.

Beste hainbat gai larriren artean, gaur egun bizi garen gizartean benetan arazo larri bilakatu zaizkigu, eta agintariekin, arazoaren sustraletara jo beharrean, ez ikusiarena egin eta erratzarekin alfonbrapean ezkututzen dute: bortxatzaileak kartzelara eta zaborrak erraustegira. Horrela arazoarekin bukatu balute bezala, ez dira ohartzen ondorioak arazoa bera baino larriagoak direla.

Kartzela diseinatu duen burmuin berberak diseinatu du errauskailua ere. Hondakinak murriztu, berrerabili eta birziklatu beharrean, eta erasotzaileak antzeman, tratatu eta bergizarteratu, axolagabekeriak jokatu eta ondorioez ohartu gabe, ez da arazoa bere sorburuan lantzen. Eta jada berandu denean, eta zaborraz gainez egiten duenean, orduan arduratzen gara, jada gertatu behar ez zena gertatu denean.

Kapitalaren morroi eta tradizio atzerakoietan babesten den sistema honek ezin ditu berak sortzen dituen zaborrak kudeatu, eta ez ikusiarena egiten du. Pentsamendu kritikoa, heziketa moralak eta pertsonen arteko berdintasuna eta errespetua landu beharrean, zaborra sortu eta sortu jarraitzen du, plastiko dotorez eta pozoiindutako regaetioz apaindurik.

Iñigo Arrizabalaga Alberdi

MIJOA ERREKAREN INGURUAN

Uztailean zehar hainbat egunkaritan irakurri ahal izan denez, berriro ere arrainak hilik agertu dira Mijoa errekan, kutsadura edo berotasuna direla medio.

Honekin batera, 2003 urtetik onartuta dagoen baina oraindik orain burutu gabe dagoen proiektua berriro ere hizpide izan da auzoko, eta hainbat herritarren artean. Proiektu horrek bi fase dauzka; lehen fasean bidegorria eta portuko araztegiari lotuko litzaiokeen saneamendua burutu beharko litzateke, eta, bigarren fasean, Mijoa inguruan dauden kontserba-enpresen isuriak jaso eta itsasora bideratuko lukeen irtenbidea gauzatzea litzateke, behingoz auzokoek gehiago jasan ez dezaten errearen egoeraren eta isuriaren ondorioz sortzen den antza, kiratsa.

Egia esan karramarroen antzera gabilitza. Azken agintaldian, 2011tik 2015era, Mutrikuko udala eta Foru Aldundia EHBilduren esku zeudelarik, hainbat urrats eman ziren proiektua zehazten, auzotarrekin eta lur jabeekin adosten eta enpresarekin desberdintasunak biribiltzen. URA Uraren Euskal Agentziarekin eta batez ere, Udalaren eta Foru Aldundiaren arteko harremanak etengabeak izan ziren.

Gestio eta adostasun horri esker, 2015 urteko aurrekontuetan Mijoako lehen faseari zegokion diru ekarpena sartu zuen Foru Aldundiak, baina Batzar Nagusietan, PNVk eta PSEk atzera bota zuten. 2015eko lehen hilabeteetan zehar, Foru Aldundiak Foru Aruaaren bidez, beste proiektu batzuen artean, Mijoako proiektuaren lehen faserako berriro ere ia bi miloi euroko diru ekarpena egin zuen. Berriro ere atzera bota zuten PNVk eta PSEk.

Penagarria da, eta utzikeria galanta ere bai, bi alderdi hauen jarrera Mutrikuri dagozkion gaietan eta beharretan. Honezkero martxan beharko lukeen proiektua geldirik dago eta gaurko Foru Aldundiak (PNV eta PSE), ez dute xentimorik ere sartu 2016ko aurrekontuetan.

Mutrikuko udalari, Batzordeetan zein Plenoetan, behin baino gehiagotan galdegin diogu zerbait egin dezan. Jaso dugun erantzun bakarra, ba egon egon direla baina Mutrikuko proiektua ez dagoela lehentasunen artean.

Egoera honen aurrean geure kezka agertu nahi diogu Mutrikuko herriari, hainbesteko epelkeriak ez ote dizkigun era honetako berriak sarri ekarriko.

EHbildu mutriku

KAIXO HERRITAR,

Datorren urtean Yurrita enpresak 150 urte betetzen ditu eta urteurrenaren harira Mutrikuko argazki zaharrak biltzen dihardugu, argitalpen desberdinetan erabili ahal izateko helburuarekin. Zehazki herriko Kontserba eta arrantza munduarekin zerikusia duten argazki zaharrak lortu nahiko genituzke. Horrelako argazkirik izan ezker, eskertuko genizueke info@yurritagroup.com helbidera bidaltzea edota gurekin harremanetan jartzea 943 60 32 45 telefono zenbakian. Aldez aurretik eskerrak eman nahi dizkizuegu zuen laguntzagatik.

Yurrita Kontserbak

Kalaputxik irakurleen gutunak plazaratzen ditu. Datozen ordenean eta espazioak eskaintzen duen aukeraren barruan, moztu edo hurrengo hilerako laga dezakegu. Gutunak izen abizenekin bidaliko dira: Kalaputxi, Barrenkalea 12 behe, 20830 Mutriku edo internet bidez bidaltzeko: kalaputxi2001@gmail.com

Kalaputxik ez du bere gain hartzen aldizkarian adierazitako esanen-iritzien erantzunkizunik.

Argitaratzailea **Karenka komunikazio elkarte**. Barrenkale, 12 behe - 20830 Mutriku. Telefonoa 635 748 393 e-maila kalaputxi2001@gmail.com

Bloga kalaputxi.blogspot.com Laguntzailea **Mutrikuko Udaleko Kultura eta Euskara Batzordea**

Kolaboratzaileak **I. Andonegi, J. Larrañaga, Sexuenea, Bai Txoi, EMA, Txantxangorri, MutrikuZeroZabor.**

Tirada 2.200 ale Lege Gordailua SS-787/01 ISSN 1579-4792 Inprimategia **EUSKALINPRI. Deba Banaketa Kalaputxi**

Gipuzkoako
Foru Aldundia

Mutrikuko Udaleko
Kultura eta Euskara

Kalaputxi Herri Aldizkarixak erakunde hauen dirulaguntza jasotzen du.

RAIKETAK S.L.
SAGARMIÑA

Hondartza 3-4, behe
31 postakutxa
20820 DEBA
Tel. eta faxa: 943 192 249
Mob. 629 639 685
629 641 940
sagarmina@sagarmina.com
www.sagarmina.com

SAHARA HONDARRETAN BIZI DEN HERRIA

Aspaldiko arazoa Saharakoa. Urte luzez Espainiako kolonia izandakoa. 1960an Nazio Batuen Erakundeak zera erabaki zuen: Saharak bazuela bere etorkizuna erabakitzeko eskubidea. Eta zein da egungo egoera? Espainiak Saharari itzuli beharreko lurrak Maroko eta Mauritaniaren esku utzi zituen. 1975ean Marokok Martxa Berdea inbasioaren bidez Saharako lurrak bonbardatu zituen; ondorioz, saharar askok eta askok Algeriako desertura ihes egin zuten. Aldi berean, 300 mila kolono marokoar Saharara abiatu ziren ihes egindakoen lurrak eta etxeak bereganatzera. Mauritania ere ez zen atzean gelditu erasotzeko orduan, hauek ere sahararren lurren jabe egin ziren. 1991an Saharak eta Marokok Bake Ituna sinatu zuten eta oinarritzko bi puntu adostu: Saharako biztanleriaren zentsua osatzea eta urtebeteko epean autodeterminazio erreferenduma egitea. Saharak adostutako guztia bete zuen; Marokok, berriz, okupatzen segitzeaz gain, konponbideak oztopatzen jarraitzen du.

Sahara eta bertako biztanleen historiaren laburpenaren laburpena da hori. Marokok ez du aurrera pausorik ematen eta beste inork ere ez du zirkinik egiten arazoa konpontzeko. Hitz hutsean gelditzen da dena, eta bitartean sahararrak ahal duten moduan bizi dira.

Bertakoen bizimodua nolabait samurtzeko-edo, Oporrak Bakean giza erakundeak ahalegin handiak egiten ditu bertako umeek gutxiago sufri dezaten. Basamortuan bizi dira eta uda garaian bertan bizi-tzea ez da broma, 56 gradu inguruan ea nor bizi den! Ilunabarrera arte ezin izaten dira kanpora irten.

Mohamed du izena, Argeliako basamortuan bizi da eta hamaika urte ditu. Iaz Donostiako familia batekin egon zen eta aurten Mutrikura etorri da Maider, Iban, Xua eta Lurren etxera. Aspaldiko asmoa zute-

la dio familiak, eta aurten gauzatu egin dute desioa. Oso mutiko bizia da, diote.

Aipatu bezala, ez da erraza han bizi-tzea

“Iluntzetan joaten dira eskolara, egunean zehar bero handia egiten duelako. Umea gustura dago. Jakin-min handia du, dena galdetzen du, ez da isilik egoten denetakoa: nola bizi garen gu, zergatik, zenbat diru balio duen gauza bakoitzak... Pozik dago baina etxekoan falta somatzen du, izaten ditu bere momentu tristeak-edo. Bi hilabeterako etorri da, uztaila eta abuztua. Astean behin edo bitan egoten gara etxekoekin telefonoz eta Whatsappetik argazkiak bidaltzen dizkiegu. Ondo darama Mutrikun egotea; umeak dira, anai-arrebak bezalakoa: oraintxe ondo eta hurrengo haserre. Gurekin ere berdin: hasieran proban jartzen gintuen; gure mugak jakin dituenen, baretu egin da. Gure umeekin ere lehian ibiltzen gara; beraz, uda honetan hiru umerekin lehiatu behar. Gure bi neskek ondo hartu dute anaia izatea. Denok ikasi dugu esperientzia honetatik, gauzak beste era batera ikusteko balio izan digu.

Gehien gustatzen zaiona ura da, uretan ibiltzea, igeri egitea, arrantzan egitea. Danborretik ere salto egiten du. Beretzat berriak diren gauzak nahi ditu, han ez dauzkanak. Gurekin daraman denboran hartu du gure erritmoa. Zortzi anai-arreba dira. Harridura sortzen dio guk janaria erostea, argia, ura... ordaintzea. Denetik jaten du, barazkiak izan ezik. Arraina ere latakoka besterik ez zuen ezagutzen. Euskaraz ere ederki ari da ikasten. Kontaktu fisikoa izatea ez da ohikoa bere kulturen, asko kostatzen zaie, baina ikasi du besarkadak eta musuak jasotzen eta ematen. Ez da oso bere gustukoa, baina ulertu du hemen gure artean garrantzia dutela honelako harremanek. Han sentimenduak adierazteko beste modu bat daukate, kultura desberdinak diren heinean dena da desberdina”.

Mohamed euskaraz ikasten eta... “guk ere bere hizkuntzan ahalegintxo egin behar. Hassani hizkuntza da berak egiten duen lehenengoa eta, eskolan, arabieraz. Gaztelania ere ikasten omen dute eskolan, baina gutxi. Harritzen du emakumeok tabernetan ikusteak, kotxea gidatzen ikusteak. Bere kulturen adinaren hierarkiak pisu handia du, eta hori nabaritzen dugu etxeko aitona-amonekin

SAR ZAITEZ GURE WEB ORRIAN ETA AURKI EZAZU PROMOZIO BEREZIAKI

Tel. 946 832 600

Gardotza Industrieda, 3 > 48710 Berriatua > Bizkaia

Edari *biltegia*

Inarrainraegi

Tel/Fax: 945039530 - Etxeko: 945033693 - Sakeko: 609413064 - "Wanda app" - 20030 IN/75901

egoten denean, jarrera desberdina izaten baitu”.

Aspaldiko ametsa egia bihurtu dute

“Beti izan dugu antzeko zerbait egiteko gogo, hurbi-letik ezagutu dugu-eta. Esperientzia positiboa da gure familiarentzat eta umearentzat. Txarrena, berriz, bete behar den paper multzoa, burokrazia handia da”.

Oporrak Bakean Elkartekoek familia gehiagoren beharrea aurkitzen direla diote: “garai honetan Saharan itzelezko beroa egiten du, eta horregatik nahi dute ahalik eta ume gehien atera handik, sikiera udako bi hilabete beroenak hemen edo handik kanpo egoteko. Dena den, krisiak ere izan du eragina eta harrera-familiak murriztu egin dira. Ondorioz, adina mugatu egin behar izan dute. Lehen, gazteagoak eta nagusiagoak ere etortzen ziren; orain, 10-11-12 urtekoak etortzen dira. Gure aldetik, bi hilabete mantenuaz gain, derrigortuta gaude medikutara eramatera: pediatra, dentista... behar duten guztia. Orain arte, eta beste leku guztietan, udaletxeko laguntza jaso izan dute, eta guk eskatu dugu bidaia-gastuak bere gain hartzea. Udaletxetik zero da jaso duguna, aurtengo aurrekontuetan ez zegoelako aurrikusita, horixe da eman diguten erantzuna. Ez dirurik eta ez ezer”.

Baina horrek ez du kikildu familia

Mohameden bidaia Mutrikuko herritarrek ordaindu dute, kamisetak atera genituen eta guztiak saldu. Horretaz gain, izugarria izan da jaso dugun laguntza eta elkartasuna. Ume hauek Osakidetzako txartelarekin etortzen dira eta denbora honetan behar duten analisi eta probak egiten dizkiete. Bestalde, dentista eta otorrinoarengana joatea tokatu zaigu, pribatutik, eta ez digute xoxik kobratu. Hunkituta gaude jaso dugun maitasun eta elkartasun guztiagatik. Gure herriko etxeak egin ez duena herritarrek egin dute. Nahiko genuke datorren urtean ere esperientzia errepikatu. Mohamedek nahiko balu, gu prest ginatke berriz gurekin izateko. Bestalde, nahiko genuke euren familia eta bere bizimodua ezagutzea, baina oso konplikatu da. Familiak berak gonbidatuta izan beharko luke. Mementuz, gure artean izatearekin gustura gaude”.

“Oso hunkituta gaude herritarrengandik jasotako babes eta laguntzagatik. Mila esker guztioi!”

BERISTAIN

DENDA LURRINDEGIA ESTANKOA

Barrenkale, z/g
943 60 35 44

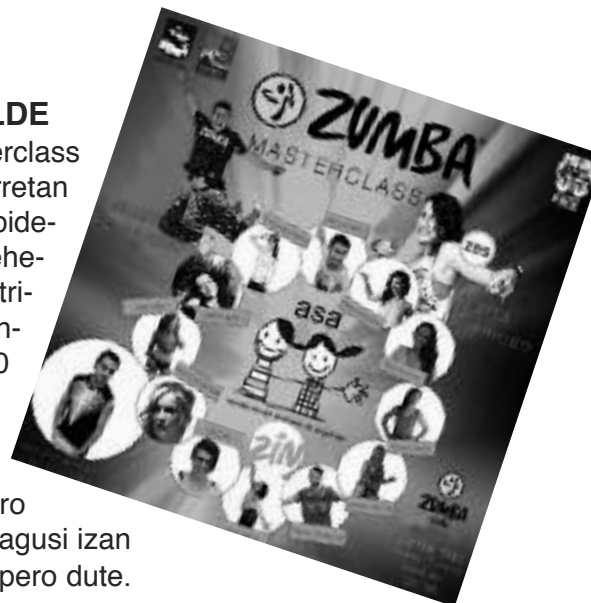
SUKALDEKO ALTZARIAK
EBANIZTERIA

OKILA AROZTEGIA S.L.

Txirritxa - Mutriku
Tel. 943 60 40 18 - Faxa: 943 60 31 03

ZUMBA MASTERCLASSA ANGELMAN ELKARTEAREN ALDE

Unai Centeno mutrikuarraren ekimenez, urriaren 9an Zumba Masterclass berezia egingo da Kiroldegian, goizeko 11etatik aurrera. Saio horretan lortzen den dirua Angelman gaixotasunari aurre egiteko elkarteari bideratuko zaio dituen beharrei erantzuten laguntzeko. Iaz egin zen lehenengo masterclassaren ondoren, aurtengoa bigarrena da, eta mutrikuarrei dei berezia egiten zaie parte hartzera joateko, bai zumba dantzatzera joanda bai ikusle joanda. Goizeko 11etan umeentzako 20 minutuko saioa izango da, eta haren ondoren, ordu biak arte luzatuko den publiko guztiarentzako saioa. Sarrerak Kiroldegian daude salgai, helduentzat 10 eurotan eta umeentzat 5 eurotan, eta 685770914 telefonoan ere gorde daitezke. Ikusleek, berriz, 2 euro ordaindu beharko dute egunean bertan. Iazko saioan kanpotarrak nagusi izan ziren, eta aurtengoan antolatzaileek mutrikuarrak gehiago izatea espero dute.

SAMIKOLLA AUZOAN ARGIAK BERRITUTA

Lehenago ere herriko zenbait puntutan, Iriagirren edo Mijoa industrialdean adibidez, egin zen argiteriaren aldaketa LED argiaren alde, eta aurtengoan ere udalak, eraginkortasun energetikoaren izenean, argiteria aldatzen jarraitu du, lehengo goritasun-lanparak kendu eta LED teknologikoak ezarrita. Asmoa LED argiteria herri osora zabaltzea da, aldaketa auzoka eginda; oraingoan Samikolla ibilbidean hasi, Atxitxin paretik, eta Santabatarainoko argiak aldatu dira, baita Burumendirako bidekoak eta Atxukalerako eskaileretakoak. Aldaketa honek bi helburu nagusi ditu: batetik, ingurumena babestea; bestetik, kontsumoaren faktura merkatzea. Aipatutako gunean egindako aldaketak 30 mila euroko kostua izan du, eta, esan bezala, hurrengo urteetan beste auzo batzuetara zabalduko dira LED argiak.

MINTZALAGUNAK

Euskaraz bizi den euskaldunak euskaraz egiteko aukera gutxiago duen euskaldunberriari euskaraz egiteko aukera ematea. Horixe da mintzalagunek bilatzen dutena asteen behin edo bitan elkartuta. Uda amaitu eta kurtso berria

hasita, mintzalagunentzat ere ibilbide berria hasiko da irailean. Izan ere, euskara praktikatzeko helburuarekin batzen diren bikoteak laster hasiko dira gure herrian zehar zabaltzen. Bikoteka egiten den harreman hori garrantzitsua eta txalogarria izanda, hurrengo da inguruko herritarrok ere euskaraz jarduteko aukera ematea euskara praktikatu nahi dutenei. Hortaz, irakurle, izan gaitezen guztiok mintzalagun, eta eman diezaizkiegun euskaldunberri horiei euskaraz biziitzeko aukera berriak, eskertuko dute eta.

JAUJA MARTXAN DA

Asier Estankonaren aginduetara jarriak dira dagoeneko senior mailako saskibaloilari mutrikuarrak aurtengo denboraldiaren hasiera prestatzeko. Azken urteetako ibilbideari jarraiki, hamar laguneko taldeak aurtengoan ere hor jardungo du ligan ahalik eta postu onena lortzen saiatuz. Dagoeneko hamar urte beteko duen taldearekin batera, aurtengoan emakumeen taldea osatu nahian dabilta, baita gaztetxoek talde bat ere. Saskibaloian ez ezik, eskubaloian ere talde bat atera nahian dabilta Jaujakoak. Aukera ederra herrian futboleak ez baina kirolean jardun nahi duten gazteentzat. Lan bikaina Asier eta konpainia burutzen ari zaretena.

euskaraz
bizi
nahi dut

ANDONEGI
HONDEAKETAK
GARRAIOAK

Tel.: 635 736 957 - Mutriku (Gipuzkoa)

LEA-ARTIBAI
Hileta zerbitzuak - Beilatokia

MUTRIKU Tel.: 943 60 41 20
ONDARROA: Arta Bide, 24 - Tel.: 946 830 960
Mug: 659 879 268

ANIZETO URANGAREN LANEN ATZERA BEGIRAKOA

Bizitza oso bat zuraren lanketan. Horrelaxe laburbil daiteke Anizeto Uranga eskultore mutrikuarraren ibilbidea. Ibilbide oparoa. Lanetan bai, baina oparotasun hori herriarentzat egindako lanean ere ikus daiteke, izan ere, herriko beste artista batzuekin batera, Mutrikuko Arte Eskolaren edo Arte Tailerraren sorreran parte hartu baitzuen. Bere 83 urteetan, Mutrikuko Udalak eta Arte Eskolak Atzera begirako erakusketa antolatu dute, eta erakusketaren inaugurazioan omenalditxoa eskaini ere bai. Zabielen izandako erakusketan Anizetoren ibilbidea jasotzen duten lanak izan dira ikusgai.

KALE GARBIKETA

Ezaguna denez, herriko hondakinak jasotzeaz gain, kale garbiketaz ere Debabarreneko Mankomunitatea arduratzen da. Irailarekin batera, gure herriko kaleak makina berri batez garbitzen hasi dira, ur beroa eta garbikari bereziak baliatuz kaleetan dagoen zikina garbitzen, espaloi beltzak zuritzen. Makina berezi hori eskualde osoan erabiltzekoa da, eta urtean zehar batzuetan ikusiko dugu gure kaleetan. Aurrerantzean kale garbiketa azaleko zikinak haizez kendu eta eskobatzea baino zerbait gehiago izango da herrian.

ITSASOKO ATETIK BISITARI UGARI

Herriko portuan pantalanak ezarri zirenetik, gero eta belauntzi eta itsas-ontzi gehiago ailegatzen dira gure herriko portura. Atxukaletik ikusten dugu ontziak gora eta behera nola datozen kaira, eta ontzi horietan etorritako hainbat eta hainbat bisitari gure herriko kaleetan zehar ikusi ditugu udan zehar. Datu zehatzagorik jaso ezin izan dugun arren, udako ia egun guztietan izan da hamarren bat ontziren sartu-irtena gure herriko portuan, gehienak frantsesak. Uda osoan ontzi ederrik sartu bada ere, aipatzekoa abuztuaren azken astean sartutako ontzi ingelesa, 28 metro luzea eta bi mastaduna, 14 korapilo botatzeko gai den motoreduna.

Camping

Galdona

JATETXE ETA ERRETEGIA
Galdona Baserria

Tel. 943 60 35 09 MUTRIKU

ARRIETA
AUTOZERBITZUA

Aliprox

J.M. Altzibar etorbidea · 943 60 31 01

TRANPA KALEKO OBRAK AMAITUTA

Halako batean amaitu zituzten Tranpa kaleko behe aldeko lanak. Zailtasun berezirik eduki ez, baina hilabetetan luzatu diren lanak. Beharbada administraziozko teknikari batzuek ulertu eta arrazoituko dute atzerapena, baina, berriz ere, herritarrek ez dute ulertu. Herritik urrun dauden teknikariek hala erabakita, beste misteriorik ez zuten lanak herrian jende gehien ibili den garaian egin dira, abuztuan. Lehenago ere ohituak ginen horrelakoetara, baina oraindik ere zentzua nagusitzea espero zen. Beste behin ere, herritarrek umoretsu hartu dute lanen bukaera eta Bar Puerto inguruko lagunek inauguratu ere pozik inauguratu zuten kaleko zolatu berria.

SAMIKOLLAKE JAIK

Puzgarriak eta erraldoi eta buruhandien konpartsak eman zien hasiera bezpera arratsaldean Samikollako jaiak, umeen atseginezko zein beldurrezko oihuekin betez auzoko airea. Gora egin zuen giroak iluntzeko bertso saioarekin. Beti bezala, txalo ugari jaso zituzten bertsolariek eta algara ederrak sortu ohikoa den herriko hitzei buruzko atalean.

Irailaren 10ean, santuaren egunean, meza eman zen goizeko hamaiketan bertako ermitan, eta, ondoren, Ramonita Mendizabal eta Nartziso Andonegi senar emazteak izan ziren auzotarren begirunea jaso zutenak. Laster zabaldu ziren mahaiak txorizoen ogitarteko, salda eta ardoarekin bertaratu ziren guztientzat. Ohiko "tolentinoak" ere ez ziren falta izan edozein lekuko denboraleak baretzeko. Eguerdiz bota zuten etxapleroak jaia adierazteko, eta bazkaria prest egon zen ia hirurogeita hamar auzotarrentzat. Zezen txikiak eta poneyak egon ziren arratsaldez haur eta gaztetxoentzat. Gauez eta ordu txikiak arte iraun zuen jaiak.

LUZATU, LUZATU, LUZATU... SEKULA EZ AMAITZEKO IPUINA?

Uztailaren bukaera aldera ondorengo mezua hartu degu udaletxetik: "...Mankomunitateko bileran beste albiste txar bat entzun behar izan genuen. Irailean ezinezkoa izango da zabor bilketa sistema berria martxan jartzea Mutrikun eta Deban. Mila litroko edukiontzientzako txipak ez ditu entregatu nahi Dorlet enpresak, lehenengo bertsioakoak garatu gabe zeudelako eta arazo asko eman dituztelako, eta bertsio berria probatzen ari direlako..." "...kalkulatzen dute beste pare bat hilabete atzeratuko dela kontua"

Orduan, irailian aldaketa prozesua poliki poliki hasiko zana, azarora edo... atzeratu egiten da berriz! Gure alde-tik zer esango degu ba? Lehen egindako kontzientziazio lan guztia pikutara joateko arriskuan dagoela. Informazioa, zalantzak, eztabaidak, erabakiak... lekutan gelditu dira! Proposamenak egin baino lehen aurikusita egon behar dira, ez? Beren egingarritasun eta guzti! txipak arazoak eman omen dituzte, jakina, eta emango dutena! Beno, ez gera alderik ezkorrenian jarriko, baina bai, lehenbailehen ikusi nahi ditugu gaikako edukiontziak martxan: horixa, urdina, botilentzako berdea, eta berriak: marroia eta grisa.

Ingurumena zaintzeko garrantziaz, eta errekurtsuen aprobetxamendu zirkularraren beharraz, jabetuta gaude gero eta herritar gehiago, horrek bere erantzuna behar du izan zakarrak jasotzeko eran ere. Eta jakin behar degu baitxa ere, jasotzen den neurrixa dan optimoena ala hobetu beharra daukagun. Hondakinen Mahaixak galdeketa antolatzerakuan, %60ra ailegatzea hartu zuen helburutzat, hori idatzita dago. Argi ez dagoena da zela neurtzeko asmua dagoen. Sistema aldaketarekin batera, ZELA EGINGO DA JASOTZE KOPURUAREN BALORAIZOA ETA NEURKETTA? Galdera hau eginda dago udal eta mankomunitateko ordezkariak. ERANTZUNA?

11AMETS11URRATS

HITZ eta KONTZEPTUEN errekuperazioaz. Aholkua, pintzelada bat eta bi eskari.

ERREKUPERATZAILEAK du izena Pablo Sastre idatzi duen azken liburuak. Uda hontan Ira-kurri ondoren lerro hauetara ekartzea merezi duelakuan gaude. Lanaz eta laneko jendeaz ari zaigu. Bere esanetan: "Aspaldiko zereginen eta lan-moduen gure-egitea baino deus baliosoa-gorik ez da". Lan autonomiari buruz ari da baina altxor bat da hiztegi aldetik ere. Liburua gaixen arabera dago antolatuta: Aberea. Baserria. Oihala. Basoa. Etxea. Ontzia. Burdina. Enpresa... Aitortzen du arrantzako lanik ez dala azaltzen, ez dalako danetara iristen. Ze pena guretzat, kostaldekoentzat. Historia zaleentzat gomendagarria liburuak! Txo izenaren gainian diona hemen ondoren.

"TXO: XVIII. mendean, ofizioa arian arian ikasten zuen gaztea, bera zen aprendiz./ XIX. mendean, fabrika, halako edo halako ofizioetarako prestatzen ziren edo estimazio gutxieneko lanak egiten zituzten langile gazteei deitzen zitzairen aprendiz./ ...baziren gatzamaileak, txoak, arrapatana... gehienetan "mutil" esaten zitzairen. Ezkaratz-mutila, sukaldariaren ondo-koa izaten zen. Bestenaz arotz-mutila, okin-mutila, ola-mutila etab. (...)"

Mutrikun TXO hitza asko ezagutzen degu. Badakigu itxasotik datorkigula, eta arrantzaile laguntzaile edo hasiberriari deitzen zitzaiola. Gero, ikusten degu, zela esanahia zabaldua dagoen beste gauzak ere adieraziz. Esaten badegu: *E, txo!* gaur egun ez gara mutil bati deitzen ari, neska bati ere bai. Txoren adiera jeneralizatuta dago batetik, eta indartzeko elementu bezela ere ibiltzen degu: *Bai txo, Ez txo, Kontuz txo...*

Badakizue, herriko hitz eta esaera mordo bat jasota ditugula, hori dana sozializatzeko asmotan gabiltz, baina geuk bakarrik ezin degu egin! Inor prest hortan gurekin batera lan egiteko? Hontan gustora jardungo doanik ezagutzen? Edozeinen borondatia eskertuko da, zela ez!"

baitxoelkartia@gmail.com

UDA GIRO BEROA

– "Etxetik", esan ohi dan bezela, urrutira juan gabe, gure inguruan edota komunikabideen bidez ikusi eta entzundakua kontuan hartuta badira gauza batzuk gure bataurrekuak jantzi eta komentatzeko modukuak, ez? Esate baterako: Joku Olinpikoetan emakume kirolariak, Sexu indarkeriari aurria hartzeko autoeraketak, Emakumiak eta jantzixak...

– Hasteko, Joku Olinpikoetan emakume kirolariak. Lehen lehenik, gure ustetan, azpimarratzekua da ikustia: zenbat emakume kirolarik parte hartu duen; zelako maila altuan ibili diran, horren lekuko hainbeste domina irabaztia, urrezkoak barne; mota guztietako kirolean ikusi dan presentzia eta gaitasuna; zelako jokaera solidariuak izan dituzten beren artian,...

– Gaixarekin jarraitxuta, txanponak badauka beste alde bat ere: prentsa eta telebistan egin zaien tra-taera ezberdina. Jarrera eta komentario matxista asko kritikatuak izan dira, eskerrak! Jendearen eta batez ere emakumeon sentsibizazioaren seinale argizat jotzen ditugu. Bada ordua informazio eta titular degradatzaile, irrigarri, sexista eta matxistak egin baino lehen bi aldiz pentsatzeko. Ze... beste gizonezko kirolariak bezelaxe Olinpiadetara doa-zen emakume kirolariak meritu pertsonalengatik doaz, izen propioak dituzte, beren kirol gaitasuna da hizpide izatia nahi dutena, jazkera erosoan aukeratzea, etabar luze bat.

– Kirolaren gaia herrira ekarri, nahitxa edo nahi gabe, inertzia edo... gutxiezpeneko mentalidade horrek funtzionatzen duela gure artian? Bai, ezta? Ba gauden lekuan gaudela, pilak ipini, ahaleginak batu eta zaindu beharra daukagu neska-mutilei transmititzen dizkiegun ideiak, irizpide berdin-zaleak... Kirola gustoko badute aurrera egiteko indarra, edozein dalarik ere kirol hori. Jokean dagoena kirol gaitasuna da eta ez itxura fisikoa. Erropak eroso-tasunaren zerbitzuan egon behar du ez sexismoa-renean. Txiki txikitatik, ikusarazi jolaslekuak eta patioak danontzako dirala, neskak bazterretik erdi-ra eta futbola egiteko bakarrik ez, eta abar luzea. Askok daukagu egiteko. Eutsi goiari!

Zure iritzia eman nahi badezu... idatzi!

emakumiakmutrikunabian@gmail.com

ERIK

MENDIZABAL ALI

Floridako Dania Jai-Alai frontoiko izarra

Lau urte jarraian "hiru koroen" jabe egin da Mutrikuko puntista hau Daniako frontoian, beste hogeita hamabost lankiderekin lehian. Horretarako, "most wins", kiniela kopuru gehiena irabazi behar izan du, "singles champion" bakarkako lehian txapeldun izan eta baita "doubles front court champion" bikoteka txapeldun ere. Gure artean dabil udako denboraldiko zenbait txapelketetan parte hartzen.

Nola izan zen zure lehen kontaktua xisterarekin, eta noiz erabaki zenuen zestolari nahi zenuela izan?

Mutrikuko hainbat umeren antzerakoa izan zela uste dut. Samielako eskolan genbiltzala, gure arteko bat zestaz jolastera frontoira joaten hasi zen, eta badakizue, besteok ere probatu nahi, eta hala, bazkaltzera joateko orduan, taldetxoa hasi ginen ordu erdiko entseguak egiten frontoian. Neure bederatzi urterekin, Altunak utzi zidan bere altxorren artean gordeta zeukan zesta txiki bat —bitxi bat ordurako— jolastu ahal izateko.

Zestaz jokatzeari gustatu egiten zitzaidan, baina baita futbolekin egitea ere. Eta horrela jarraitu nuen urteetan kirol biak praktikatzen. Hamabi urte nituela, beste kirolen eraginez edo, Mutrikuko frontoiko taldea zeharo murriztu zen, eta Berriatuko frontoira

joan behar izan ginen talde kopuru egokia osatzeko. Jakina, egoera horrek makina bat buruhauste sortzen zuen etxean, gero eta ugariagoak baitziren entseguak zein lehiaketak, eta aitak egin behar izaten zituelako garraiolari lanak. Hemezortzi urte izango nituen gurasoek bietatik bat aukeratzea aholkatu zidatenean, eta gustukoena aukeratu nuen: xistera. Hala ere, nire burutik ez zen pasatzen zestalaria izatea, hobby bat izaten jarraitzen zuen; gustukoa nuen eta gustura nenbilen hartan.

Eta halako batean Ameriketarako saltoa... Nola gertatu zitzaizun une hori?

Mutrikun Altuna izan nuen bezala irakasle, Berriatua Lekue izan zen. Eta, jakina, Ameriketako frontoietako intendenteek harremana izaten dutenez hemengo frontoiekin, eskaintza egin zidaten bertara joateko. Ondo pentsatu eta gurasoei aholkua eskatu ondoren hartu nuen Daniako frontoira joateko erabakia. Hogeita bat urterekin, 2007an, egin nuen nire debuta.

Azken lau urteotan "hiru koroen" jabe egin zara Danian. Zer eragin du horrek zuregan? eta baldintzatzen al du harremana lankideekin?

Irabazteak beti dakar poztasuna beregan, lanak ondo bete ditugunaren adierazgarri delako. Harreman kontuak bakoitzaren izaeraren arabera direla uste dut. Ni nire lanak egitera joaten naiz kantxara, baina handik kanpo jokalaria guztiekin dut harreman arrunta, kuadrilla batean bezala: batzuekin beste batzuekin baino sakonagoa, ez besterik. Egia da kantxan ahalegin berezia egiten dutela batzuek niri irabazteko, katuak deitzen diegu, baina hori normala da.

Nahikoa al da alde fisikoa zaindu eta teknika mantentzea hor goian irauteko?

Biak garrantzitsuak izan arren, —eta badakit orain esatera noana ez dela hala guztientzat— buruak du niretzat garrantzi handiagoa; ehunekotan jarrita, %70 esango nuke. Zail egiten zait esplikatzea horren zergatia; uste dut bakoitzaren nortasuna, lasaitasuna, unean uneko kokapena, kontzentrazioa eta abar erabakigarriak direla errendimenduan.

Mutrikuko kirolari onena izendatu zintuzten aurtengo Kirol Galan.

Poztasun handiz hartu nuen. Kirol aldetik trofeoak

dira norberak egindakoaren maila adierazten dutenak, baina beste horiek giza-maila baloratzen dutela uste dut, eta niretzat, agian, garrantzizkoagoak dira.

Nola begiraten diozu hemendik aurrerako ibilbideari?

Uste dut baditudala oraindik urte batzuk frontoietan lehiatzeko; hala ere, badaramat denbora bat aurrera begirakoa prestatze bidean. Hemen nenbilela, estudioak erdi alboratuta nituen, nahiz eta zeharo ez utzi, eta han lortu behar izan dut hemengo batxilergo maila. Eta oraindik zein ikasketa egin erabaki ez dudan arren, jarria nago harremanetan pare bat unibertsitatekin hurrengo urtean lanari ekiteko.

Garbi daukat nire lanbidea ez dela gaurko futbolarien mailakoa arlo ekonomikoan, eta prestatu behar naizela bizimodua ahalik eta maila egokienean ateratzeko, izan han edo hemen, ez baitakit nondik nora eramango nauden bizitzak. Nire emaztea irakaslea da eta han du ogibidea, baina, han jaioa izan arren, Gernikan ditu sustraiak eta Euskal Herrira begira gaude. Auskalo!

Zein aholku emango zenieke herriko frontoian ari diren gazteei?

Buru arinak ez izateko, errealitatean bizitzeko eta maila pertsonalean ahalik eta ondoen prestatzen saiatzeko. Eta, hara joan baino lehen, ingelesa ikasten saiatzeko; nahiz eta gaztelan asko hitz egiten den Florida alde horretan, ate asko irekiko zaizkielako bertako hizkuntza menderatzen badute.

Besterik azaldu nahi duzu Kalaputxi bide duzula?

Agur bero bat herritar guztiei, eta besarkada bat nire bizitzan eragina izan duten guztiei, bereziki nire maisu izandako Altuna eta Lekueri, eta, aukera ematen didazuenez, euskaldunoi asko kostatzen zaigun gauza bat esango nieke nire gurasoei, maite ditudala, eta gaur naizena eta nagoen lekuan egotea eurei zor diedala: eskerrik asko! Eta nire emazteari zer esan..., bera da niretzat garrantzi handia duen jokabidean eten gabe laguntzen didana: eguneroko bizitzan oinak lurrean edukitzen. Eskerrik asko eta bi muxu! Eta zuei ere, kalaputxi-kideoi, eskerrak aukera hau eman didazuelako.

APALLU
ITURGINTZA

Telf.: 600 316 381 - 943 02 98 61
San Agustín,3 - Mutriku

apallu@apallu.es

www.apallu.es

943 60 36 21
nereasolo@hotmail.com

Emakume zein
gizonezkoentzako
ileapaindegi
berria
Beheko plazan.

Animatu eta etorri
ezagutzera!

Rhode Island- Boston-Mutriku

Horixe da Eduk eta familiak urtero egiten duten ibilbidea etxerako bidean. 1987 urtean, hogeitazirekin joan zen Eduardo Arrieta Ruiz Ameriketara, Floridako West Palm Beacheko frontoian zestaz egitera. Orduko hainbat eta hainbat gazteren ametsa zena bete zuen. Hegoaldetik iparraldera aldatu eta Newporten ezarri zen. Han zegoela, 1988 urtean zestalarien greba handiak harrapatu zuen. 1991n berriz hasi jokoan eta 1998an erretiratu. Pilotarena betiko ez zela eta, fisioterapeuta ikasketak egin zituen eta azken hamazazpi urteetan Newporteko Ospitalean dihardu lanean, fisioterapeuta. Kirola egiteari ez dio utzi, eta ia egunero egiten du surfean ez bada korrika Ruby bere txakurraren ondoan.

Joan zinenean, uste al zenuen han geratuko zine-la?

Pilotari izateko ilusioarekin joan ginen gu, egunez eguneko bizitzaren, eta joan ginenean joatearekin pentsatzen genuen, ez bueltarekin. Gero, bizitzaren gauzak, Barbara emaztea ezagutu nuen, ezkondu, Ane eta Mia alabak... eta hantxe geratu bizitzen.

Hizkuntza berri batekin topatu zineten...

Bakarren bat moldatzen zen ingelesarekin, baina besteok zipitzik ez. Greba garaia ondo etorri zitzaidan horretarako, ze lan ezberdinetan jardun nuen eta lan haietan ingelesez egin beharra zegoenez, orduantxe ikasi nuen. Baina lehenengo hilabeteak gogorrak izan ziren, bai. Eskerrak Bittor gurekin genuen! Hura moldatzen zen, eta guztiok eskatzen genion tokietara laguntzeko. Gurea euskara zen, eta da. Zorionez alaba biekin euskaraz egiten dut. Nik euskaraz eta beraiek ingelesez. Mutrikun daudenean amonarekin eta euskaraz egiten dute.

Urtero zatoz etxera. Hemen zaudenean, zer egitea gustatzen zaizu gehien?

Jaiak gustatzen zaizkit, baina danborrean igerian egitea eta Kalbaixo-Arno-Sasiola inguruan saltaka egitea. Horiek eginda, lagunekin jarri eta tabernan trago bat hartu eta berriketan jardutea bezalakorik ere ez dago.

Hemen zaudenean, hango zer hartzen duzu faltan?

Txakurra gehien. Ruby. Bestela, ez dugu denbora gehiegi pasatzen hangoarekin gogoratzeko ere. Akaso, gaueko lasaitasuna. Hemen zarata handia dago hango aldean, eta lasaitasun hura bai hartzen dela faltan.

Urtero zatozen arren, han zaudenean, hemengo zer hartzen duzu faltan?

Mendia. Hango paisajea bestelako da, eta hemen bertan-bertan dugun mendiarekin asko gogoratzen naiz. Horrekin batera, noski, familia eta lagunak. Han ez da horrenbeste egoten lagunekin. Lanetik etxera eta etxe-

tik lanera. Lagunekin elkartzeko hitzordua egin behar duzu. Hemen, oster, egunero-egunero ikusten dituzu, kalera irten eta tabernara joatea nahikoa.

Herritik urrun zaudeten euskaldunak elkartzeko zarete han...

Newporteko Basque Club sortu genuen. Hasieran pilota munduko jendea eta familiakoak ginen, baina gero zabaldu egin zen eta Boston nahiz Connecticuteko jendea etorri zen eta orduan New England Basque Club izena eman genion. Gaur egun urtean hiru aldiz batzen gara bazkari handia egitera. Ricki Lasa pilotari eta Ijapa elkarteko presidentea izan zenaren etxean ere batzen gara maiatza aldera txitxiburduntzi egitera, herri kirolak egitera...

Esan ohi da Ameriketa beste mundu bat dela; hala al da?

Bai eta ez. Gauzetan, berdina ditugu: han dagoena hemen ere badago, eta hemen dagoena han ere badago. Baina eguneroko ohiturak dira ezberdinak: hemengo kaleko bizitzarik han ez dago... Han bizitza lasaigoa da... Hala ere, Estatu Batuek hain dira handiak... han ere bizimodua asko aldatzen da punta batetik beste punta batera.

Aurki, hauteskundeak Ameriketako Estatu Batuetan...

Trumpek irabazten badu... Mutrikura gatz! Mundua horren eskuetan geratzen bada, munduak okerrera egingo du. Kanpainan kandidato baten aurkako horrenbeste manifestazio ez da ikusi inoiz. Sentipen oso zabaldua da hori.

Mutrikuarrok Ameriketako Estatu Batuetara joateko arrazoi bat...

Udan lan egin eta ingelesa praktikatzeko aukera ona izan daiteke. Eta turismoa egiteko ere bai; batez ere erdi aldera joanez gero, munduan parekorik ez duten paisajeak daude. Bisitan datozkigun guztiak New Yorkera eramaten ditugu. Merezi du hiri handien ikurra dena ezagutzea. Disney World, Yosemite, Colorado, kostatik kostarako astebeteko bidaia, Niagara kataraktak, Californiako kosta... Aukera zabala benetan.

AIRERATZE MINGOTSA

Konturatu orduko iritsi zaigu udako oporraldien amaiera ere. Atzo dirudi, Portuko lurrean eserita eta Musika Bandak eskainirik Pakito dantzan aritu ginela, elkarrekin, eskuak eman eta Mutriku urdin kolorez atonduz. Baina ez. Zorionez ala zoritxarrez, hemen daude bueltan, goizeko esnatzeak, arrapaladako egunak, estres momentuak, errutinak eta hainbeste atsegin ditugun egun grisak. Ez da erraza izango ez, udako erritmo lasai eta ardura gutxi-koetatik muturrera salto egitea. Haurrei ere kostako zaie, hondartzako giroa atzean uztea, are gehiago, uda gauetako parranda txikiak. Haien sentimendu eta emozioetan ere eragina izango du honek beharbada eta denbora beharko dute egoera berri- ra egokitzeko. Laguntza ere bai noski. Garrantzitsua izango da mezu positiboak ematea; berriro lagunekin jolasean aritzeko aukerak izango dituztela, hainbat ekintza berri egingo dituela eta baita hauetatik ikasteko aukera...

Prozesuan gainera, ez pentsa bakarrik egongo zaretenik. Ikasturte hasierarekin batera, Iratxo Ludoteka, Haur Liburutegia, Lapatxoko Gaztelekuaren eta nola ez, Txantxangorriren itzulera ere badator. Zuen etxeko txikienei ahal bezain eskaintza hoberenak emateko, haiekin bizipen berriak konpartitzeko eta urtez urte, hezten joateko, urtero egiten ditugun hausnarketak oso emankorrak izaten dira.

Azken finean, gure helburua herritarrei ahal bezain ekintza eta eskaintza bikainenak aurkeztea izaten den arren, askotan, normala den bezala geu ere ez baikara perfektuak, akatsen bat edo beste ere izaten ditugu, onena, haietaz ikasi eta zuon laguntzarekin hobetzea izaten da. Hori horrela, ikasturte berriarekin batera, zuokin, gurasoekin, harreman estuagoa izatea gustatuko litzazuke, guztiok baikara hezitzaile eta garrantzitsua ikusten baitugu elkarlanean bide berberaren baitan aurrerapausoak ematea. Horretan lanean gabilta eta ea, hurrengo idatzirako ideiarekin bat edo beste aitor- tzea dugun, bitartean, jakin, emaila hor duzuela edozein iradokizun, ideia, nahiz kexu plazaratzeko ere.

Iratxo Ludotekak, irailaren 19an, astelehena, ireki- ko ditu ateak (astelehen-ostiral 16:15-19:30). Ez ahan- tzi, hiru urtetik hasi eta hamabi urte bitarteko haurrek izango dutela eskaintza hauetaz gozatze- ko abantaila, baita, hilabetez hilabete berton anto- latzen diren ekintza anitzetan aritzeko ere. Animatu beraz, giro aparta izateaz gain, ez baitago ezer hobeagorik jolasen bitartez ikastea baino!

Lapatxoko Gaztelekuak irailaren 24an irekiko diz- kio ateak ikasturte berriari (17:00etan DBH 1.mai- lakoentzat eta 17:45 guztientzat), baina ez da soi- lik ikasturtea izango berria, aurpegiren bat edo beste ere bai. Gogoratu hamabi urtetik hasi eta hemezortzi urte bitarteko nerabeentzako dela eskaintza eta errespetua ere funtsezkoa izango dela. Ondo pasatzeak ez du esan nahi hurkoari min ematea nahiz bertoko materiala puskatzea. Aurre- ko urtean, hainbatetan neurriak hartu behar izan zituzten langileak, ea bada, aurten horrelakorik ez den gertatzen! Gaztelekuak gazteek egiten dute gazteentzat!

Azkenik, Haur Liburutegiak, irailaren 20an, astear- tea, emango dio irekiera. Ziur, haurrak txoratzen agertuko direla bertoko nobedade garrantzitsuena ikustean!

Ea bada, ez dadila aireratzea hain mingotsa izan eta anima zaitzte herrian, herritarrek eskaintako eskaintzetan parte-hartzera!

Txantxangorri

ERAIKUNTZAK
OLATZ S.L.

Igeltseritza orokorrean, Txalef, Erreforma...

Tel. 943 60 44 10 / 670 41 42 23 - 24

Olatz Auzoa, Urrestieta Baserria - 20830 Mutriku (Gipuzkoa)

Tjpitapa
Zerbitzu hezitzaileak
Zabal plaza

Tel.: 611 496 004 - www.facebook.com/TIPITAPAhazten

Ordutegia:
Egunero
16:30etatik
20:00etara
eta
Larunbatetan
10:00etatik
13:30etara

Matxuak, musuak eta eskumiñak

Mutrikuar bati baiño gehixori pasauko zakon iñoiz. Karta edo posta elektronik baten amaieran “*matxo haundi bat*” idatzi eta beste aldekoa mutrikuarra ez danian... Ein? ¿Un gran macho...? Oso deigarrixa egin zat beti Mutrikun, “*matxua*” hitza erabiltzia, inguruko herrixetan “*musua*” edo “*mosua*” esaten dana izentatzeko. *Musua* berriz, sudurrari esaten dixau Mutrikun.

Ume-hizkeria eta matxuak

Umiekin erabiltzen dan hizkeratik hartutakua ematen deu *matxo* hitzak. Umiekin goxotasunez, onomatopeia askorekin... eta batez ere, maitxasun haundiz hitz egitxen da: *apatx, burru-burrun, punba, purrut...* Onomatopeiak zarata jakiñak gogora ekartzen ditzuen hitzak dira. Ezaguna da Mutrikun opomatopeiak erabiltzeko dagan joeria (*dza!, part, ple-ple, teink, dindandua,...*). Batzuk umiekin baiño ez dira erabiltzen, eta beste asko helduen arteko jarduna bizixagua egitxen deu.

Gaur egun, Mutrikun, umiekin *pa, pa eman* eta *pa bota* (urrutitxik) erabiltzen dira, eta goxuago oraindior, *pa-txua*. Beste herri batzuetan, *pa* horrekin batera, *ma* aldaeria ere erabiltzen deu, esaterako, Eibarren, Bergaran, Bizkai aldian... Hitz horretatik dator Mutrikuko *matxua* (<ma+txo). “-txo” atzizkixa txikigarrixa izatiaz gain goxotasuna adierazteko ere erabiltzen da.

Sasoi baten, nekez ikusi zeiken bikote bat kalia, matxoka. Umiei ematen zakuen batez ere matxuak. Helduen artekuak etxian edo illunetan baiño ez! Horrek bere eragiña euki zeiken, *matxo* hitza ume-hizkeratik helduen hizkera arruntera pasatzeko.

Matxua, hitz arrunt bezela, helduen arteko hizkeran, Mutrikukotzat naukan, baiña itxura danez, beste herri batzuetan ere erabilli izan da. Batetik, Pello Saikola (Pello Aranburu, 1903-1989) bertsolari zestuarrak “*matto*” hitza erabilli zoan bertso baten: “*Mutil bana artuta / festatik etxera, / pozik joaten dira / alkarri launtzera; / matto goxuak eman / askoren antzera, / «Datorren jaia arte / konforme bazera!»...*”

Azkueren hiztegi ederrak dakarrenez, “*matto*” Napparuan ere erabilli zan, Erronkariko Uztarroze herrixan. Hola definitxu zoan: “*Beso en la mano. Se dice aun fuera del lenguaje infantil*”.

Definizio hori dala-eta, bi kontu: batetik, ume-hizkera-kua ezeze helduon artekua ere bazan Erronkariko euskera galduan; eta bestetik... Eskuan emandakua? Ba, Mutrikun, *matxuak* arpegixan emandakuak dira. Eskuetan edo beste edonun ematen ziranei *munak* esaten zakue.

Munak eta eskumiñak

Gaur egungo gaztiekin danetarako erabiltzan deu *matxua*. Baiña, adin batetik gorakuekin badakixe matxua eta *muna* ez dirala bat. Arpegikuari, *matxua*. Beste edonun emandakuari, *muna*. Beste *mun* bat ere bado, hazurren barrukua. Batuaz, bati zein bestiari *muin(a)* esaten zako. Mutrikun erabiltzen dan *muna* mende-baldeko euskerari dagokixo.

Sasoi bateko *mun* batzuk gogoratuko ditzugu: 1.- Santuen erlikixei ere *mun ematen* zakuen, konparaziotarako, San Iñazoren erlikixari. 2.-Maiñel askok, itsasoratu aurretik, portuko Kristo Tranpakori (kristalari-edo) *mun ematen* zixuen. 3.-Izara Santiaren egunian (maiatzaren 3an), izararen aldamentako borlei *mun ematen* zakuen eleizan. 4.-Abare batzuek, garrantzi haundikuek edo haundi-ustekuek, eskua luzatu eta eratzuna bistatzen zeuen herritxarrek *mun eman* zagi-xuela.

Eskuan emandako horri, “*esku-muina*” esaten zakon. *Eskumuinak*, batuaz; *eskumunak*, bizkaieraz. Gaur egun, Mutrikun, “*eskumiñak*” hitza erabiltzen degu, baiña beste esanahi batekin. Esanahi zaharra galduta, ‘saludos’ edo ‘recuerdos’ esateko erabiltzen degu. Benetan kuriosua: “*muna*”, bizkaierazko formia da, eta *eskumiña*-ren oiñarrixan dauan “*muiña*” berriz, gipuzkerazkua. Hara hor Mutriku, mende-baldeko eta erdialdeko euskerien artian.

Baiña, *eskumiñak* ez da Mutrikun erabiltzan dan forma bakarra. Kalia, *eskumiñak ematen* diran arren, baserrialdian batez ere *gorantziak* (*goantziak*) ematen dira. Batuaz, *goraintzi(ak)*; bizkaieraz, *gorantziak*. Dana dala, 1687ko gutun baten irakurri leikenez, gaur egun baserrialdekotzat jotzen deguna kalia ere zabal zabilen, sasoi baten: “*...a mis queridos mis gorayncis*”.

Erderaz, “*besamanos*” esaten zan, eta euskeraz bezala, denborarekin, ‘saludos, recuerdos’ esanahixa hartu zoan. Horren adibide, Pedro de Ydiaquez mutrikuar-rrak 1667an Hernanitzik jasotako gutun baten amaieria: “*vesso la mano de Vm*”.

Musuak eta laztanak

Mutrikun sudurrari “*musua*” esatiak, ezinbestian, hitz hori ‘beso’esanahitxik aldendu zoan. Gaur egungo mutrikuarrek bertako *matxua* hitzarekin batera, badakixe *muxua* adierazkorra edo espresibua erabiltzen; kantak dakarren bezela: “*baiña, halaxen ere, ajolik ez zidan / muxu ematen nion, heldu bakoitzian*”.

Joseph de Araquistain itziartarrak 1746ko hitz zerrenda baten, *musua* ‘nariz’ dakar, baitxa *musuzuloac*

‘ventanas de nariz’ ere. Ez dakigu baiña, Itziar-kuak nun batu zitxuan hitz horrek; biharbada Mutrikun.

Azkuek, *musu-zulo* hitza Gipuzkoa osorako ematen deu, eta “*musuzapi*” ere badakar ‘paiñelu’ esanahixarekin. Dana dala, “*musu-*” familiako hitzen artian, *musuzapia* da ezagunena Euskal Herri osuan. Batzuek *sudur-zapiak* esaten dixue, beste batzuek *mukizapiak*, eta askok *klinexak*. Ia Euskaltzaindiaren Hiztegi batuan azaltziak indarra ematen dion *musuza-pia-ri*.

Musu-gorri (*Muxugorri*) hitza ere agertzen da hiztegi batzuetan, baiña esanahi honekin: ‘de cara sonrosada’. Mutrikun XX. gizaldira arte, *Muxugorri* ezizenekuak egon dira. Baiña ez pentsa atzo goizekua danik gaitzizen hori geure herrixan: 1814. urtian “*Mosu gorri*” izeneko pertsona bat hil zan Mutrikun, Antonio Xabier de Laca. Ezizena, nundik etorriko zakon? Arpegi gorrikua zalako segurutik, ez sudur gorrikua. Baiña seguru esateko, ezin jakin.

Bizkaixan *mosua*, eta Gipuzkuan *musua*. Arpegixan emandako *matxua* izatiaz aparte, ‘arpegixa’ izentatzeko ere erabili izan da hitz hori, baitxa ‘ezpaiña’ eta ‘muturra’ere. Aditxuen esanetan, ‘arpegixa’ esanahixa ematen deu zaharrena. Gaur egun ere, euskera jasuan (literaturan-eta) *musua* ‘rosto, faz’ esanahixarekin erabiltzen da.

Azken galderia

Baiña, *musua* sasoi baten arpegixa bazan, zela esaten zakon Mutrikun *matxuari*? *Laztana*, akaso. Gaur egun, maitxasunezko hitza da *laztana*, umiei-eta esaten zakuen (‘cariño’). Baiña, sasoi baten beste esanahi bat zakan gure herrixan. Juan de Goicoecheak 1688. urtian Mutrikun idatzitxako gutun batek hola dakar: “*bere [veré] la Sra Madre y le daré algunos laztanes...*”. Matxua edo besarkadia izan leike. Izan ere, hiztegixetan, “*beso, abrazo, caricia*” esanahixak agertzen dira. Matxua izendatzeko erabili izan da Oñatin, Eibarren...

Hara hor, Mutrikuko hitzak; geure-geuriak eta goxo-goxuak: *matxua, pa, patxua, muna, musua, eskumiñak, gorantziak, laztana...* Erabili daiguzan!

Josu Larrañaga Arrieta

TXISTUA IKASTEKO AUKERA MARTXAN JARRIKO DEU HERRIKO TXISTU TALDEAK

Esango genduke betidanik izan deula txistua Mutri-kun bidelagun. Joakin Txiki, Zalao Lete, Ainhize Azpiaz, Agustin Arrieta,... Azken urte luzietan beti izan deu batenbat geure geuria dan musika tresna honen sekreturen bat erakutsi izan diguna. Mi-sol-si-re-fa, fa-la-do-mi... Zortziko o lau lauko...

Sarritxan entzuten deu bere soinua geure kalietan; parrandan edo kontziertuetan, ezkonberrixai zoriontzen edo aitxon-amonei agurra ematen... Hor do doinua. Hor do erritmua. Hor txistulaixa.

Baina txistulaixa ez da sortzen, ein eitxen da. Eta horretako, biharrezkua da musika tresna horren ezagutzia herritarrei zabaltzia. Hau da, hain zuzen ere, aurkeztea gatozen **Txistuaren Hastapenak izeneko ikastaruan** helburua: **mutrikuarrei txistua ezagutzeko eta ikasteko aukera ematia.**

•**Ikastarua, txistua ikasteko gogua daken danai do zuzenduta:** aurretik idean bat dakanai zein txistu bat eskuartian inoiz hartu ez doanai (hasiberri-xen maila bat jarriko deu hutsetik hasten diana-tzako eta beste maila bat txistua jotzen jakin bai baina bere maila hobetu nahi doanantzat).

•**Adin danak dia onak txistulaixa izateko.** Gaz-

tetxo, gazte eta ez hain gaztientzat atiak zabalik egongo dia. Inoiz ez da-eta beandu gauza berriak ikasteko!

•**Ez da biharrezkua solfeo jakitzeik.** Musika tres-nia ezagutzen guazen heinian jungo gea musika hizkuntzia geureganatzen.

•**Ikasturte osokua, astian ordubete.** Ikastaruan iraupena ikasturte batekua izango da, eta astian ordubete saiuak izango dia. **Entseguak musika eskolan** egingo ditzugu.

•**Ez da ordaindu behar.** Txistua sustatzeko herriko taldiak, Udalakin elkarlanian, antolatutako ikasta-rua danez, ikaslientzat **debaldekua** izango da.

Helburua urrian hastia izango litzake baina hortako, interesauta zoztenok gurekin harremanetan jartzia bihar deu, taldiak itxi eta ordutegixak finkatzeko. Animatu ba, eta idatzi lasaitxasun danakin:

txistutaldia@gmail.com

Laste elkar ikusiko degulakuan, agur bat Txistulari Taldian partez!

Animatu eta etorri txistua jotea!

**ALKOLEA
ARDOTEGIA**

Jon Andoni Basurko Pagoaga

Tel.: 943 60 35 99
alkolea.edariak@gmail.com
Barrankizoa, 2 - beheak 20130 Mutriku

Edariak
eta gehiago...

Zenbat denbora itxaron behar dut?

Kaixo talde! Zer moduz pasa duzue udara? Nirea, askorena bezala, abenturaz eta sorpresaz betea. Kontua honakoa da, urte luzez egon naiz mutil batekin eta azkenengo urte zail baten ostean harremana bertan behera utzi genuen. Gauza da pentsatzen nuela urte pare bat beharko nituzkela beste norbait eza gutzeko, baina jada udan beste mutil bat ezagutzen hasi naiz eta, zalantzak sortzen dizkit guzti honek, dependentzia ote? Ez al dakit bakarrik egoten? Beldur naiz ez ari ote naizen mutil honen sentimenduekin jolasten arituko erosotasun hutsagatik, baina egia esan berak bizitza osoan mutiletan bilatu ditudan hainbat ezaugarri ditu... A ze nahastea!

Kaixo! Egia esan oso galdera zaila dakarkiguzu eta, guraso itxura hartzearen arriskua badugu ere, lehenik eta behin esan behar dizuguna da “zuk ere ez baldin badakizu...” zail xamar! Hau da, lehenik eta behin, gure gomendio eta ideiez gain, argi izan ezazu zurekin denboratxoa behar duzula. Alegia, zure sentimenduekin eta emozioak ere entzun behar dituzula eta hau zuretzat lekua eta denbora emanda soilik lor dezakezula.

Lehendabizi, has gaitezen gehien larritzen zaituen horretatik: dependientea ote zara? Hasteko, txalotu behar dizugu nolabait maitasun erromantikoaren hainbat arriskuz zure burua zaintzea, baina gomendatu nahi dizugu ere “alerta” gehiegi ez ezartzea, ez ote duzun bukatuko esaterak dioen bezala, “basoa ikus ezinik aurrean duzun zuhaitzagatik”. Norbere burua entzun eta zaintzea, bere gogobetetasunaz ardurtzea, gure lehendabiziko premia bat izan behar du; baina ezin dugu gogobetetasuna epaiketarako irizpide gusa galdut.

Diozun bezala, aurreko harremanean denbora bat pasa duzu jada “gaizki”, nolabait, “krisi” edo “amaie-

Big-Bang Theory telesailko Sheldon ere asko arduratu ohi da maitasuna bere bizitzan agertzen bada, kar-kar-kar!

ra” fasean. Agian denboraldi honek ere zure dolua eta zure gogoetak egiteko denboraldia izan da eta horregatik posible egin zaizu beste norbait zure bizitzara eramatea eta honekin gozatzea.

Izan ere, zuk zeuk diozu pertsona honek badituela “bizitza osoan” bilatu izan dituzun hainbat ezaugarri edo, behintzat, oraingoz horiek ikusten dituzula. Hortaz, badirudi nahiko argi duzula zer duzun gustuko eta zer ez; harreman asebetegarri bat eraikitzeke ezin bestekoa den oinarri bat izanik hau: norbere burua ezagutzea.

Azkenik, badago esan nahi dizugun azken ohar bat: zu ez zara egoeraren erantzule eta eragile bakarra. Zer esan nahi dugu honekin? Zure sentimenduekin eta mutil honekin uneoro zintzoa eta argia izateak zuen istorioak bere kabuz idatziko du. Ez da negatiboa zalantzak izatea, ezta sentimendu mota desberdinak izatea bikotekide bakoitzak; negatiboena, eta ez zintzotasun falta beragatik, baizik eta harremanean eta bikotean izan ditzakeen efektuengatik, norbere irizpideen arabera ez jokatzeko da.

Alegia, sentitzen ez duzun zerbaiten plantak egitea. Nahasmena normala da momentu honetan, horregatik, har ezazu lasaitasunez eta zure sentimenduekin arretatsu izan. Batzuetan bizitzari erantzun gehiegi eskatzen dizkiogu, baina ez gara jokoan murgiltzen honek erantzunera eraman gaitzan beharrezkoa den erritmoarekin. Hortaz, hori da gure benetako azken gomendioa: “*piano piano si arriba lontano*”.

...Gehiago jakin nahi?

“Maitasun erromantikoa” edo “maitasun fusionala” norbere gogobetetasuna kanpo utzi eta sakrifizioan oinarritzen den maitasun eredu kaltegarria da.

Honi buruz eginiko hainbat gogoeta aurki ditzakezu edonon.

Lehen mokadutxo gisa oso gustuko izan dugu ondoko artikulua:

<http://www.golfxsconprincipios.com/lamoscacojonera/alternativas-al-amor-romantico-relaciones-adictivas-vs-intimas-amor-confluente-y-2/>

Galderak edo zalantzak argitzeko:
sexuenea@gmail.com

AIERT
Gure txapeldunak
10 urte! Mila kilo
zorion etxeko
guztion partez eta
jarraitu hain alai
eta kirolzale iza-
ten.

EÑAUT
Zorionak abuztua-
ren 25ean 5 urte
betetzeagatik.
Familia guztiaren
izenean, bereziki
Nahia, Aimar eta
Markelen partez.

JOSEBA
Zorionak Joxepo!
50 urtetxokin
beti bizipozerako
prest. Zure mai-
txien partez.

XUBAN eta ANDDE
Zorionak 5 urte bete dituen biko-
te honi! Etxeko izenean, berezi-
ki Aiurrek.

HAITZ
Oporretan 6 urte
bete dituzulako,
familia osoaren
partez, Zorionak!

FERMIN
Zorionak Txo! Lau
hankakin baina
gogor segi!

GURUZNE
Zorionak izeba!
Besarkada eta
matxo haundi bat.
Getari&Katxas

Mª LUISA
Zorionak abuztuan 99
urte bete dituzulako!
Zorionak maite zaituz-
ten guztien partez.

IBARPLAS LEIHOAK

Zure neurrirako leihoak,
kalitatez jarritako eta bukatutakoak!

Tel.: 943 19 92 26 ibarplas@ibarplas.com

IBARPLAS LEIHOAK SL · POL. IND. ITZIAR C-5 · 20829 ITZIAR · www.ibarplas.com

BIGARRA

BARNE DISEINUA

URBASTER

Sabin Prada kalea 14 - 48700 - OYARRABAR
Tel-Fax: 94 613 41 88

- + dekorazio proiektuak
- + etxebizitzak eta lokalak zaharberritzea
- + obren koordinazioa
- + altzariteria

Aitor Agirretxea 688 609 842 aitor.urbaster@yahoo.es
Rakel Amorós 688 800 958 rakel.urbaster@yahoo.es

GALBAIXUAK 1984
Oier "Masillas" eta
Genaro "Axal".

1956? SARE KONPONTZEN

Tomasa "Katxerua", Begoña "Kalala", Euxebi "Erronda", Dolores "Txanbel", Amparo "Katxerua", Boni "Xoxua", Ramonita "Txanbel", Jazinta Goenaga.

Begoña Txatok lagatako argazkixak

ANSORREGI

Oinetakoak

Erdiko kale, 9 - 943 60 33 42

Joseba Iñaki Eleizgarai
masajista eta osteopatia

Tel: 630 788 059 - Konte kalea 22, Mutriku

ZAINTZAKO BOTIKAK Gaueko 10ak arte

IRAILA

19tik 22ra Apraiz
21etik 24ra Zalduegi
23tik 25era L.-Elezgarai
26tik 29ra Zalduegi
30 Burgoa

Gaueko 10etatik aurrera
ELGOIBARREN
(ikus 3. orrialdea)

URRIA

1 eta 2 Burgoa
(zapatu goizian Apraiz)
3tik 6ra L.-Elezgarai
7tik 9ra Apraiz
10etik 13ra Burgoa
14tik 16ra Zalduegi
(zapatu goizian L.-Elezgarai)
17tik 20ra Apraiz
21etik 23ra L.-Elezgarai
24tik 27ra Zalduegi
28tik 30ra Burgoa
(zapatu goizian Apraiz)
31 L.-Elezgarai

IRAILA - URRIA

SAN JERONIMOKO JAIK

Irailak 30, ostirala

10:30 Txupinazoa.

11:00 Meza

Ondoren, Herri kirolak.

17:00 Ikuskizuna "Tomaxen abenturak".

18:00 Ibiri bere abereekin.

23:00 Kontzertua,

Su ta belar eta Tximeleta taldeekin.

Urriak 1, zapatua

21:30 Bertso Afaria,

Julio Soto eta Iker Zubeldiarekin.

Urriak 2, domeka

12:30 Meza

Ondoren, Auzoko gazteen arteko

Herri Kirol saioa.

Goiz osoan zehar,

Puzgarriak haurrentzat.

Bukatzeko, Auzo-bazkaria.

MENDI IRTEERA

URRIAK 16
AÑANA

EUSKADIKO LEHEN MAILAKO AIZKORA TXAPELKETAKO FINALA

urriaren 23an
Bilbon

(Ugaitz Mugerza mutrikua-
rra bertan lehiatuko da)

Igualatorioarekin
eta
Osakidetzarekin
lan egiten
dugu

Audioprotesista
egunero dago
zentroan

Audiometriak
doain

Optika Vitoria
OPTIKA -- AUDIFONOAK

Iparkale 1 - Ondarroa
Tel. 946 134 138
mvitoria@cnoo.es
www.optikavitoria.com

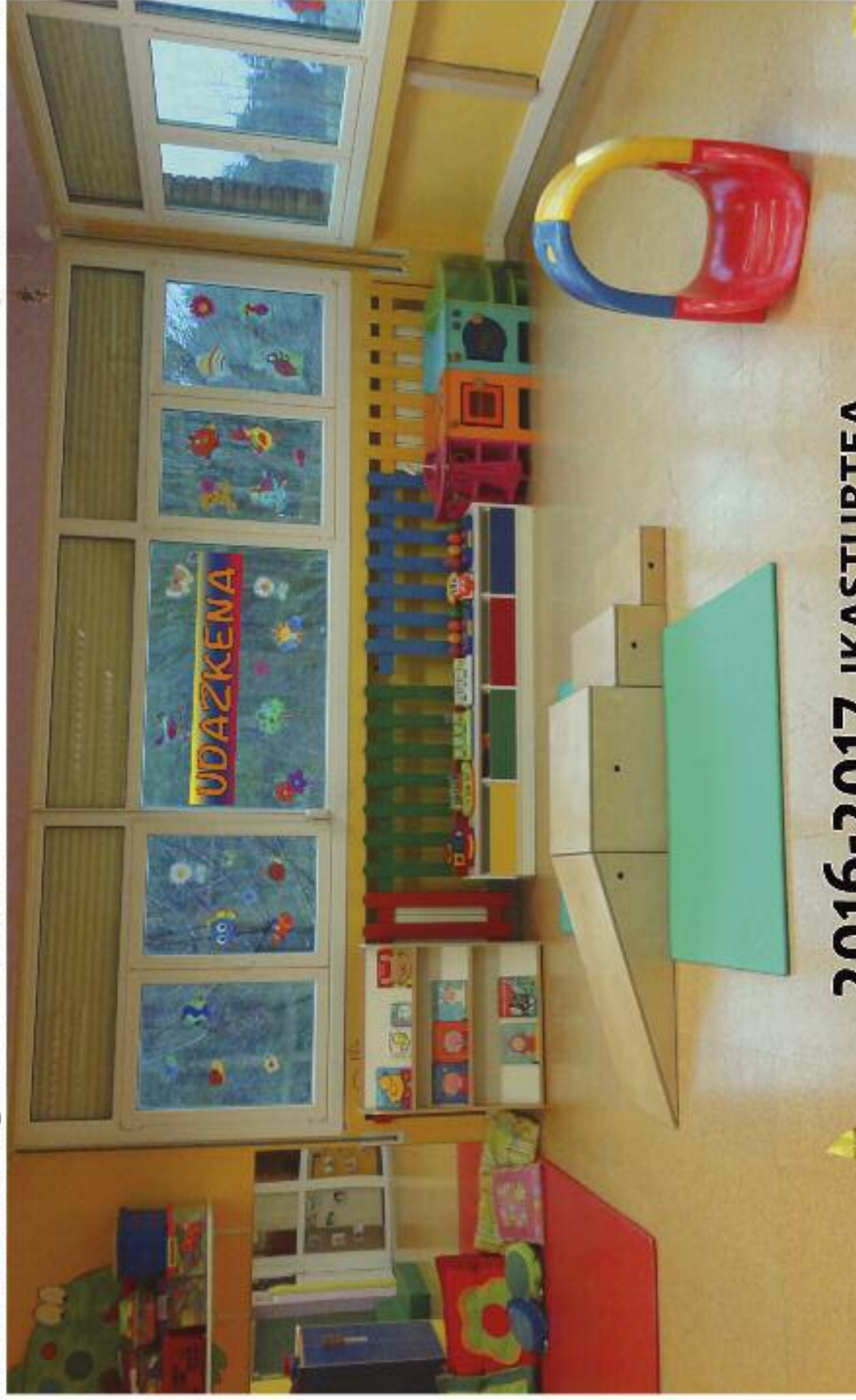

Pol. ANTZOMENDI - Galdona bidea
MUTRIKU ☎ **943 60 31 86**

gorritxuautoak@hotmail.com

✓ **ITV**
✓ **DIAGNOSIA**
✓ **ELEKTRIZITATEA**

✓ **MEKANIKA**
✓ **GURPILAK**
✓ **MANTENIMENDUA**

2016-2017 IKASTURTEA

abenduan, urtarrilean edo otsailean hasteko

matrikulazio epea **urriaren 3tik 10era**